

Kulturdepartementet
postmottak@kud.dep.no

Deres ref.: 15/424

Oslo 07.05/2015

HØRING - UTREDNING OM KUNSTNERØKONOMI - KUNSTENS AUTONOMI OG KUNSTENS ØKONOMI

Norske Kunsthåndverkere viser til høringsbrev 9.2.2015.

Norske Kunsthåndverkere (NK) vil takke for en omfattende og grundig utredning av kunstnerøkonomien, og mange interessante forslag til tiltak for å bedre denne. Spesielt vil vi trekke frem Vigdis Moe Skarsteins svært gode drøfting av utredningens motivasjon og perspektiv i kapittel 2, som til fulle viser hennes helhetlige tenkning, som ivaretar både kunstens autonomi og kunstens økonomi.

NK stiller seg bak høringssvaret til Kunstnernettverket, og vi vil i vårt høringssvar konsentrere oss om saker som direkte angår kunsthåndverkerne som kunstnergruppe. Til sist har vi en relativt inngående vurdering av forslaget om et eget organ for kunstnerpolitikken.

FORSLAG TIL TILTAK FOR DET VISUELLE KUNSTFELTET

Kunstnerundersøkelsen 2013 viser nedslående funn hva gjelder kunstneriske inntekter, som for kunsthåndverkernes del var redusert med hele 15 prosent fra 2006–13, i en periode med historiske satsninger på kulturbudsjettene og sterk vekst i norske lønninger. Dette bekrefter vår påstand om at Kulturløftet I og II i minimal grad prioriterte tiltak som kom kunsthåndverkerne direkte til gode.

Samtidig viser undersøkelsen at inntekter fra kunstnerisk tilknyttet arbeid er mer enn doblet i denne perioden (110 %), og det er positivt. Totalinntektene til kunsthåndverkerne er vesentlig økt (38,4 %), men med en gjennomsnittsinntekt på kr 346 000 ligger kunsthåndverkerne fremdeles langt under normalnivået i samfunnet forøvrig (gjennomsnittlig heltidsinntekt var i 2013 iflg. SSB kr 489 000).

Det er derfor viktig at regjeringen igangsetter tiltak som kan bedre denne situasjonen. NK vil her vise til felles innspill til statsbudsjett 2016 fra organisasjonene på det visuelle feltet.

NK støtter følgende holdninger og forslag til tiltak fra kunstnerøkonomiutredningen:

- Utstillingshonoraret er et godt tiltak
- Utstillingsstipendet bør styrkes
- Landets kunstsentre bør styrkes som verktøy for regional utvikling og økt etterspørsel
- Stipendstrukturen er god, og bør opprettholdes
- Kunstnerstipendene bør reguleres opp mot gjennomsnittet for lønnsutviklingen i samfunnet

NK etterlyser/ er kritiske til følgende i utredningen:

- Arbeidsstipend er viktig for mange kunstnergrupper, også kunsthåndverkere. At utredningen her trekker frem enkelte kunstnergrupper, fremstår for oss som umotivert og svakt begrunnet.
- Utstillingshonorar er en viktig reform for hele det visuelle kunstfeltet, som NK har arbeidet for i lang tid. Det er uheldig at utredningen presenterer denne reformen under avsnittet for billedkunst.

FORSLAG TIL TILTAK FOR Å FORBEDRE NÆRINGSASPEKTET (KAP. 9)

Utredningen imponerer i gjennomgangen av næringsaspektet i kunstnæringene, og kommer med mange viktige forslag til tiltak som vi håper regjeringen vil følge opp. Spesielt tilfredse er vi for at NK nok en gang får støtte for sitt krav om samordning av mva-loven og kunstavgiftsloven, slik at dagens praksis med dobbel avgiftsbelastning av kunsthåndverk avvikles.

NK støtter følgende holdninger og forslag til tiltak fra kunstnerøkonomiutredningen:

- Forenklet revisjons- og bokføringsplikt, og lemping på krav om kassaapparat
- Minstefradrag for næringsdrivende
- Skatteinsentiver for kunstkjøp og sponing
- Ny utredning av mva på kunst
- Harmonisere mva-loven og kunstavgiftsloven, slik at en uforholdsmessig høy avgiftsbelastning av kunsthåndverk unngås
- 100 % sykepenges fra 17. dag for selvstendig næringsdrivende
- Sømløs opptjening av rettigheter til sykelønn og pensjon, uavhengig av tilknytningsform
- En større, helhetlig utredning av sosiale rettigheter og pensjon for kunstnere. Det er vesentlig at en slik ekspertgruppe har representanter fra kunstnerorganisasjonene.

NK etterlyser/ er kritiske til følgende i utredningen:

- NK savner en drøfting av 8 % kultur moms på bruksrelatert kunsthåndverk i småskalaproduksjon. Vi ber om at denne problematikken tas med i en ny utredning av mva på kunstområdet.
- Aksjeselskap er en meget god løsning som sikrer at kunstner kan få utbetalt overskudd i virksomheten som lønn, med alle de sosiale goder dette medfører i samfunnet. Denne selskapsformen er imidlertid problematisk når det gjelder omsetning av kunst, siden et AS ikke kan omsette kunst direkte uten merverdiavgift (kun på vegne av opphavsperson). Vi ber om at denne problematikken tas opp i ny utredning om mva.
- NK savner en nærmere drøfting av pensjon for selvstendig næringsdrivende, en ordning som per i dag ikke fungerer for næringsdrivende med lave eller kombinerte inntekter. Prinsippet bør være at alle inntekter danner grunnlag for pensjonsopptjening og -sparing. Vi ber om at dette tas opp i en utredning av sosiale rettigheter og pensjon for kunstnere.

ET EGET ORGAN/ ENHET FOR KUNSTNERPOLITIKK

NK støtter utredningen i at det er svært viktig å ha et sterkt og kontinuerlig fokus på kunstnerens vilkår, og at dette perspektivet ikke har vært godt ivaretatt i politikken de senere årene.

NK anser at etableringen av Kunstnernettverket i 2010/11 har hatt en positiv effekt for å sette kunstnerens vilkår på den politiske dagsorden. Det er i utgangspunktet en fordel om flere aktører har dette fokuset, parallelt med kunstnerorganisasjonene, og dermed bidrar til at myndigheter og politikere ikke mister kunstneren av syne i sine prioriteringer.

Hvordan dette best ivaretas fremover er vanskeligere å mene noe definitivt om på det grunnlaget som utredningen gir. Det er uansett viktig at utredningens ideer utredes nærmere, i nær dialog med bl.a. kunstnerorganisasjonene.

På et overordnet plan mener NK at et eventuelt nytt organ eller en forsterket avdeling innenfor Norsk kulturråd må ha et klart fokus på kunstnerens vilkår, og at det er *kunstner*politikken, ikke *kunst*politikken som bør utgjøre den ytre rammen til mandatet. Naturlige omsorgsområder er da forvaltning av statlige stipend, undersøkelser og kartlegginger, råd til regjering og eventuelt andre tiltak som bedrer kunstnerens kår og inntjeningsmuligheter.

Vi har gjennomgått punktene under kap 15.4 Mandat for forvaltning av kunstpolitikk, og vil nedenfor liste opp hva vi mener hører innunder og hva som definitivt ikke bør ligge innunder en slik enhet.

Følgende punkter er viktige og sentrale oppgaver for en slik enhet, og støttes av NK:

- *Forvalte statens stipendordninger*
Dette er en opplagt oppgave for et slikt organ. Det er viktig å videreføre en separat forvaltning av de statlige stipendene, for å sikre maktfordeling i forvaltningen av direkte kunstnerstøtte. Rapporten om Norsk kulturråd anbefalte det motsatte, nemlig en klar maktkonsentrasjon gjennom å nedlegge Utvalget for statens stipend og overføre oppgavene til rådet i Norsk kulturråd.
- *Bidra til utviklingen av kunstpolitiske spørsmål i samarbeid med myndigheter*
NK støtter dette, dersom det endres til «kunstnerpolitiske» spørsmål.
- *Løpende følge med på og analysere kunstnerens økonomi og inntektsmuligheter, for eksempel gjennom en egen analyseenhet*
Å bestille og følge opp forskning på kunstnerøkonomien og inntektsmulighetene er en åpenbar og viktig oppgave for en slik enhet, og kan bidra til bedre kontinuitet i dette arbeidet. Hvorvidt dette bør koples til analyseenheten i Norsk kulturråd, bør utredes. Uansett krever slike analyser en finansiering, og forskningsoppdrag må legges ut på offentlig anbud.
- *Informasjonsplikt til og om kunstnere*
Det er litt uklart hva som menes her. Det er bra om det samles relevant informasjon til kunstnere, i den grad dette ikke ivaretas av andre aktører. Informasjonsplikt **om** kunstnere forstår vi ikke, hvis ikke det menes at f.eks. funn fra ulike undersøkelser skal kommuniseres til omverdenen?
- *Stimulere til entreprenørskap i samarbeid med virkemiddelapparatet og private aktører, nasjonalt og internasjonalt*
En pådriverrolle hva gjelder utvikling av gode forretningsmodeller for kunstnere og informasjon spesielt tilpasset kunstneryrkene kan være en god oppgave. Det er i hvert fall slik at ingen aktører per i dag ivaretar dette for kunstnere som er ferdig med sin utdanning (Entreprenørskap i kunst og design var et tidsbegrenset prosjekt). Når det gjelder det internasjonale, se kommentarer nedenfor.
- *Initiere egne utredninger og undersøkelser for å måle effekt av tiltak i kunstnerpolitikken*
Dette punktet knytter seg til analysepunktet ovenfor, og er en høyst naturlig oppgave for et slikt organ.
- *Skaffe kunnskap om utviklingen av kunstproduksjonens forutsetning, marked og entreprenørskap*
Dette er også en god oppgave, og vil i praksis kunne gi en mer kontinuerlig oppfølging og videreføring av arbeidet som er nedlagt i kunstnerøkonomiutredningen av Vigdis Moe Skarstein.

Følgende punkter er oppgaver som ikke bør legges til en slik enhet, og støttes derfor ikke av NK:

- *Forvalte utstillingshonorar og tilsvarende ordninger*
Dette er et prematurt forslag, siden utstillingshonoraret ikke er en ferdig utformet ordning, og plassering av ordningen og kanalisering av finanseringen ikke er fastlagt. Generelt anbefaler vi at enheten befatter seg med ordninger og satsninger som omfatter alle kunstnergrupper (i større eller mindre grad).
- *Være et bindeledd mellom myndigheter og kunstnerens interesseorganisasjoner*
Kunstnerorganisasjonene har ikke behov for noe bindeledd mellom seg og myndighetene. Det er en kvalitet ved det norske demokratiet at kunstnerorganisasjonene, som valgte representanter for kunstnerne, har direkte kontakt med politikere og embetsverk. Vi ønsker ikke et filter mellom oss og myndighetene.
- *Være et bindeledd mellom kunstnere og markedsaktører*
Det er meget uklart hva som menes her, og NK ser det uansett ikke som et naturlig at et statlig organ skal tillegges en slik rolle.
- *Følge med internasjonalt*
Det er også uklart hva dette impliserer. Vi anbefaler at en slik enhet skal ha et nasjonalt fokus og

mandat. Dette er ikke til hinder for kontakt og dialog med tilsvarende organer som f.eks. Statens konsthåndsråd i Sverige.

- *Fremme norske kunstnere på det internasjonale markedet i samarbeid med organisasjoner som har et særskilt ansvar for markedsføring og profilering av norsk kunst internasjonalt*
Slike formidlings- og profileringsoppgaver frarådes på det sterkeste. Vi har sterke og gode forvaltningsorganisasjoner som tar hånd om dette internasjonale arbeidet. Feltet kunsthåndverk forvaltes av Norwegian Crafts, som har spesifikk kunnskap om fagfeltet, relevante arenaer og nettverk. Det er ikke ønskelig med flere aktører i dette utenlandsarbeidet, som allerede strever med uklare ansvarsdelinger mellom KUD, UD, NFD, Norsk kulturråd og Innovasjon Norge.

Når det gjelder organisering som et eget, frittstående organ eller som en enhet innunder Norsk kulturråd, synes vi dette er for tidlig å ta stilling til. Det er avgjørende at kunstnerorganisasjonene sikres innflytelse gjennom styrerepresentasjon, og da helst gjennom oppnevning gjennom Kunstnernettverket, slik det gjøres for Utvalget for statens stipend i dag.

Med vennlig hilsen

A handwritten signature in blue ink, reading 'Lise Stang Lund'. The signature is fluid and cursive, with a large, stylized 'L' at the beginning.

Lise Stang Lund
Styreleder